

Jákup Dahl 1978

einfalt enn so: Vit hildu okkum hava verk at gera í Føroyum».

Við útisetunum kom eisini Listafelag Føroya heim og byrjaði virksemin sít her.

Janus hevur verið uppi í øllum vási, ið spratt úr listafelagsins virksemin - sum

Grabbarin 1974

forsprákarari og fyrriríkari. Í 1948 varð Alment føroyskt Listasavn sett á stovn, sama árið skipaði listafelagið fyrri fyrstu Ólavsøkuframsýningini. Í eitt mannaminni vóru størri framsýningar í Føroyum og uttanlands- og Ólavsøkuframsýningin - óhugsandi uttan Janusar konu hond. Í 1970 kom Listaskálin, og Janus varð settur upp á Debesartrøð.

Eyðkenni fyrri list Janusar er einfaldur greiður formur í monumentalari sinnilgari ró. Hann hevur gjørt virðiligar andlitsmyndir av útróðrarmonnum og traðarmonnum, skøldum og kvøðarum. Skal ein andlitsmynd takast fram, tá tað vera bronsumyndin av *Vensili á Velbastað* 1951, kanska mætasta verk Janusar yvirhøvur. Hann lýsir vanlig fólk í dagligum yrki: neytakonur og seyðamenn, útróðrarmenn við báti sínum, reidskapi og veiði. Eymar og sannførandi eru lýsingar hansara av seyði, eitt nú *Tvilemba* 1955 og *Ær* 1968. Men hann hevur eisini tikið samfelagsligar spurningar upp, eitt nú í standmyndini *Karyatidur*.

Í grafikki, linoskurði, mangan fleirlitaðum, eru havið, sjófuglurin, fjøran og tað lív ið rørist við støðna, eitt høvuðstema. Aldunnar tunga dragandi rytma og skiftandi litbrá, skýferðin, áirnar í andarisi. Eingin hevur sum Janus Kamban dugað at lýst linjurnar í tí fullkomna skapinum, tann klassiski føroyski báturin hevur.

Eitt høvuðsverk Janusar, helst fremsta monumentala høgmyndaverk, ið gjørt er í Føroyum, er *Móðurmálið* 1948, ið høgt er úr føroyskum gróti. Tá ið hesin prýðiligi minnisvarði fyrri V. U. Hammershaimb á sinni varð settur upp á Debesartrøð, framman fyrri týðningarmesta mentunarstovni, ið tá var, Landsbókasavnum, stóð hann væl fyrri, og hann tók seg væl út á hesum fríðalendi. Men so fóru menn at oyðileggja umhvørvið. Jamenn Janus altíð er sinnilgur og spakførur, so kann hann tó siga sína hjartans meining, og tað fari eg eisini at loyva mær, hóast hetta er ein føðingardagsheilsan. SEV gjørði tað ráðgerð at byggja eitt ljótt betonhús beint upp at minnisvarðanum - skapað nakað sum hesin fyrkantaði skulpturur, og nakað eins á liti, bara munandi størri. Einkililt at siga um bókasavnhúsin, men tað er óheppið, at grefligar jarndyr fyrri bilskúrinum eru vendar beint ímóti listaverkinum. Vegurin frammanfyrri er grivin niður í lendið, so varðin er endaður á einum kneysa, ið ber upp fyrri. Sjálvt um myndugleikarnir skuldu fingið tað hugskot at beint brutur tað villvaksandi runnakjarið, ið av onkrari óskiljandi orsök er plantað, so tað nærur fjallir minnisvarðan yvir V. U. Hammershaimb, hevði hann kortini sæst illa av J. C. Svabosgøtu, og inn um girðingina fer eingin, tí oljufyrisingin, ið hevur fingið tey gomlu bærligu húsin,

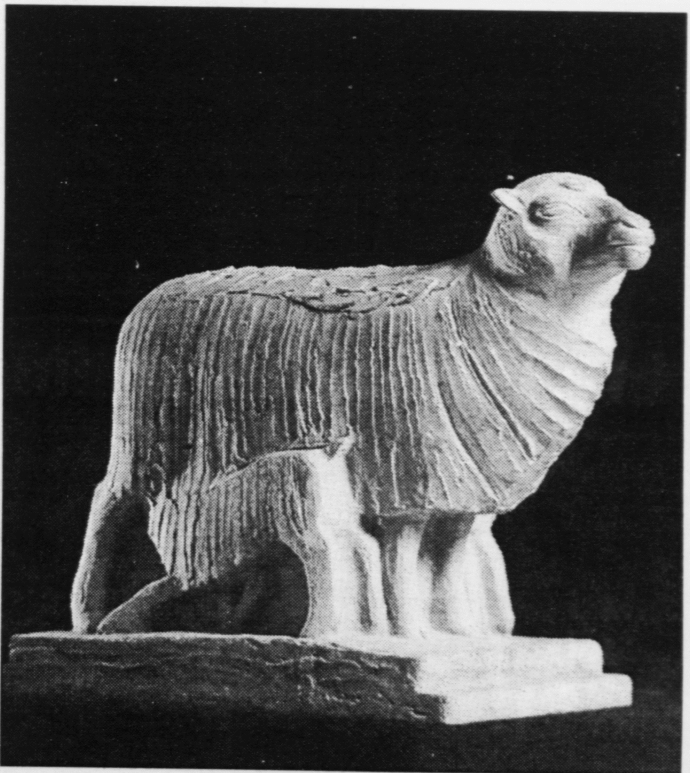
hevur aðra innkoyring. Nú er hesin vakri skulpturur, ið á sinni varð reistur sum ein mentanarligur varði við stórum symbolvirði, komin sera illa fyrri. Eingin meining er í staðnum, har hann stendur, - og eingin sær hann!

Nú vit heiðra Janus, loyvi eg mær at seta fram eitt uppskot: Gevið føroyingum høvi til at síggja og njóta hetta monumentala verk - flytið standmyndina *Móðurmálið*, setið hana á Tinghúsvøllin! Miðskeiðis á vøllin - nakað ovari enn har, Rasmus Effersøe nú stendur. Flytið so bringumyndina av Rasmusi í ein útnyrðing, í brekkuna nakað oman fyrri Sparikassagerðin.

Janus Kamban hevur verið virkin til henda dag. Á Ólavsøkuframsýningini seinastu sóu vit, at verkið *Mekongáin*, ið hann hevur arbeitt við tey seinnu árin, hevur fingið sín endaliga form. Hetta er ein grimmlig viðmerking til kríggið í Kambodia og alt dárálæti.

Janus Kamban er javngamal við ta nýbrótandi listina, ið tók seg upp í 1930-árunum, og í teirri menning, vit hava sæð hesi seksti árin, er hann ein felagsnevniari. Hjartaliga til lukku við teimum 85 árunum tøkku fyrri tína list og títt ósjálvsøkna stríð.

Bárður Jákupsson

Tvilemba 1955